

FITTLER KATALIN SALZBURGI BESZÁMOLÓI

I. ÉRTÉKŐRZŐ HAGYOMÁNY Michael Haydn emlékkoncert Salzburgban

STIFTSMUSIK ST. PETER

SONNTAGS-
MUSIKEN

27. JULI 2025 - 15.00 UHR
WOLFGANG AMADE MOZART
(1756-1791)
KRÖNUNGSMESSE

10. AUGUST 2025 - 15.00 UHR
MICHAEL HAYDN
(1737-1806)
SCHRATTENBACH-REQUIEM

EINTRITT FREI, FREIWILLIGE SPENDEN ERGETEN

Miközben a „Fesztiválok fesztiválja”, a Salzburger Festspiele (július 18 - augusztus 31) mágnesként vonzotta a nemzetközi érdeklődést, megannyi alkalmi rendezvény további élményeket kínált. Augusztus 10-én délután például a Szent Péter apátsági templom volt a helyszíne „Sonntagsmusik”-nak, Michael Haydn halálának 219. évfordulójára emlékezve.

Az 1737-ben született Michael, akit az utókor – méltatlanul – elsősorban Joseph Haydn zeneszerző-öccseként tart számon, saját jogán is méltó lenne az elismerő értékelésre. 23 éves volt, amikor Patachich Ádám püspök nagyváradai zenekar szervezésére kérte fel az ambiciózus karmester-zeneszerzőt. Ott-tartózkodása két éve alatt felvirágoztatta a nagyváradai zenei életet (kibővítette a működő kamarazenekart, megszervezte a püspöki zenekart és énekkart, az előbbi remek muzsikussal erősítve, akiket bécsi ismeretségének köszönhetően hívott meg). Sigismund Schrattenbach hercegérsek meghívására települt át Salzburgba, ahol 43 évig állt szolgálatban (udvari zeneszerző, Hofmusicus és Concertmeister, több templom orgonistája). Elsősorban egyházzenei szerzőként volt elismert. Jó kapcsolat fűzte a Mozart-családhoz is. És úgy tűnik: az utókor megbecsülése sem marad el.

Michael Haydn számára 1771 a veszteségek éve volt: az év elején hunyt el életének első évében egyetlen lánygyermek, akinek halálát kiheverhetetlen csapásként élte meg. Ugyanennek az évnek a végén, december 16-án a salzburgi művészeti élet egészét érintő eseményt jelentett a művészetkedvelő (és a művészeket rendkívüli mértékben támogató) hercegérsek halála. Temetési szertartására a gyász-sújtotta zeneszerző c-moll Requiemet komponált. A „Missa pro Defuncto Archiepiscopo Sigismundo” Michael Haydn legjelentősebb egyházzenei kompozíciója (felcsendült már a Salzburgi Ünnepi Játékok keretében is, legutóbb Fischer Ádám vezényletével). Az 1772 január 1-jén tartott temetési szertartáson a gyászmisének előadó zenekar tagjai között helyet foglalt a két Mozart is (az apa hegedűn, fia brácsán játszott). A mű elementáris hatást gyakorolt a 15 éves Mozarra – kései Requiemjéből kitűnik: az idősebb pályatárs remekének megannyi fordulata beleégett a lelkébe. (Christoph Wolff tanulmánya, valamint Reinhard G. Pauly disszertációja részletezően taglalja a sajátos hasonlóságokat.)

Az 1806. augusztus 13-án elhunyt Michael Haydn a Szent Péter temetőben nyugszik, megbecsüléséről a főapátsági templomban lévő síremlék is tanúskodik. Halálának évfordulóján (mindig hétvégére időzítve) munkásságának adózik a templom zenei együttese.

Michael Haydn megbecsüléséről a főapátsági templomban lévő síremlék is tanúskodik.

Idén J. S. Bach h-moll Prelúdium és fúgáját (BWV 544) követően csendült fel a – közkeletű nevén – „Schrattenbach-Requiem”. Bencés apát (Jakob Auer OSB) vezette be a koncertet, amely sajátos légkört árasztott. A látogató különös meghatódottságot érzett: a székesegyház a zeneszerző alkotása révén vált a művészet templomává. A koncertközönség közösséggé lényegült át arra az időre, amíg a muzsika szólt. Mindenkit megérintett a hangzó zene, amelynek hatását felerősíthette az az ismeretanyag, amivel ki-ki rendelkezett. És remélhetőleg többeket inspirált arra az élmény, hogy bővítsék ismereteiket, a korra, a szerzőre (stb.) vonatkozóan. Mert minél több szállal kapcsolódik egy konkrét esemény a korábban megszerzett tudásanyaghoz, annál mélyebb nyomokat hagy.

A megszentelt falak közül kiérve a verőfényes belső udvarra, majd a belváros nyüzsgő forgatagába, meggyőző tapasztalattal élhettük meg, hogy kortársunk a művelődéstörténet. És megerősödött a meggyőződésünk: Salzburg korántsem „csak” fesztiválváros...

Fittler Katalin

AZ EMLÉKKONCERT KÉPEI

II.

NÉV ÉS ARC

Stéphanie D'Oustrac salzburgi mesterkurzusa

A Salzburgi Ünnepi Játékok rendszeres – az operaelőadásoknál és koncerteknél érthető módon a nagy nyilvánosság számára marginális – rendezvénye a Young Singers Projekt, amely annál meghatározóbb a viszonylag pályakezdő énekesek számára. Válogatott művésztanár-gárda foglalkozik a kiválasztott mintegy 10 fiatal művésszel, s a fesztivál során egy-egy foglalkozás, mintegy bemutató tanítás jelleggel, a nyilvánosság előtt zajlik. Az egyetem aulájában idén Prégardien, D'Oustrac és Martineau énekmesteri műhelytitkaiba kínáltak betekintést az érdeklődőknek (a rendezvények ingyenesek, ám akinek nem jutott regisztrációs jegy, nem részesülhet ilyen élményekben – és, a sajnos általános gyakorlat itt is érvényesül: nem mindenki veszi igénybe a jóelőre lefoglalt jegyet).

Stéphanie d' Oustrac

<https://www.salzburgerfestspiele.at/en/a/stephanie-doustrac>

2025. augusztus 15-én nagy érdeklődéssel mentem D'Oustrac mesterkurzusára, annál is inkább, mivel „hirtelenjében” nemigen tudtam a nevet archoz-hanghoz kapcsolni. Némi segítséget a Frestspielfreude (az Ünnepi Játékok Baráti Köre) magazinjának nyári számában megjelent interjú adott – próbáltam emlékeim tárházában a 2018-as Poppea megkoronázása előadásra fókuszálni, s abban is Ottaviara, D'Oustrac legutóbbi salzburgi szerepére, ám a pozitív össz-élményből nehéz volt kiragadni...

A mezzoszoprán, aki júniusban töltötte be 51. évét, kortalan jelenségnek, tündéri jelenségként, afféle Arielként jelent meg. És tündér-lénye nem tűnt el a csaknem

kétórás kurzus folyamán. A lebilincselő látvány mintegy beteljesítése annak az élet-mottónak, amelyet tizenéves kora óta vall: „ép testben ép lélek”.

Pályája alakulásáról röviden annyit, hogy nem muzsikus családból származott, s csak amikor már intenzív zenei tanulmányokat folytatott, akkor tudta meg, hogy családjában két zeneszerző is volt (Francis Poulenc és Jacques de la Presle). Előbb a színész-pályával kacérkodott, s voltaképp a Yentl című film (Barbra Streisand főszereplésével és rendezésében) ébresztette rá, hogy a színpad és a zene mennyire összekapcsolódik... Már főiskolás korában felfigyelt rá William Christie, aki meghívta rangos együttesébe, a Les Arts Florissants-ba, ahol hamarosan francia barokk operák főszerepeit kapta. Az elsősorban francia barokk repertoár kibővítéséért Marc Minkowskit illeti köszönet. Rövid megszakítás után D'Oustrac visszatért Christie együtteséhez – közben dalestek (és a francia dalirodalomból készült felvételek) mellett a tanításnak is helyet ad életében.

Az egykori asztmás kislánynak szerencséje volt tanáraival: a holland Margreet Honig (aki előadóként a francia dalrepertoárnak különös figyelmet szentelt, és szenvedélyes pedagógus volt), valamint Bernard Roubeau, a „hanganatómiai tréner”, terapeuta és logopédus, akinek kutatásait a hangadásban, mint motorikus cselekvésben a funkcionális, kognitív, művészi és technikai összetevők közötti egyensúly keresésének szentelte. Ilyen előzmények ismeretében „érthető” volt a rövid foglalkozásokon mintegy vezérmotívumként végigvonuló szándék, hogy alkalmi növendékeinek figyelmét az értelem és a fiziológia együttes, kiegyensúlyozott kapcsolatára irányítsa.

Öt énekessel foglalkozott: sorrendben a német-egyiptomi mezzoszopránnal, Karima el Demerdasch-sal, a grúz szoprán Nino Gotoshiával, a mexikói gyökerekkel rendelkező amerikai bariton Trevor Haumschilt-Rochával, és két további mezzoszopránnal, a francia Axelle Saint-Cirellet és a horvát Dora Jana Klarić-csal. Előző nap ugyanezen a műsoron már dolgoztak, és az előzmények ismerete nélkül is tanulságos volt megfigyelni az alkalmi tanár-diák kapcsolatot. A tanítás-tanulás kétirányú viszonylatának alapvető jelentőségét éppen az domborította ki, hogy korántsem a felkészültség (technikai képzettség) határozta meg, hogy mennyi idő alatt, mennyire eredményesen valósítják meg az új feladatokat. Pontosabban, érdemi különbség volt aközött, hogy valaki „feladat”-nak tekinti-e a speciális gyakorlatokat, avagy – átlátva és megérve azok érdemi célját – rögtön lehetőségnek tekintő azokat, saját kifejezési skálája gazdagítása érdekében.

Nem vitás: rövid voltaz egy-egy jelöltnek jutó idő, voltaképp csak demonstrálásra volt alkalmas – de éppen a fiatalok különböző reagálása, és annak következtében a megszólaltatott részletek minőségi változása mutatott rá a hallgatóságnak is ezeknek az instrukcióknak az értékére. Kétségtelen, hogy korábbi tanulmányaikhoz képest újdonságként érte valamennyiüket az a „műhelytitok”, amit megosztott velük az énekesnő. A muzsikushallgató (lett légyen bármilyen hangszeres is), izgalmasnak tekintette a foglalkozások valamennyi mozzanatát. Akik elsősorban a fiatal énekesek (gratis) produkciója kedvéért jöttek, azokat kevésbé kötötte le a kurzus – annál is inkább, mivel nem csupán az operairodalom örökzöldjeiből énekeltek. A szereplők műsorválasztása sem tűnt mindig szerencsésnek: a hosszú ária után még kevesebb idő maradt a műhelymunkára; nekik a pódiumszereplés jelentette az élményt – az érdemi munka más alkalmakra korlátozódott.

Offenbach (Miklós áriája a Hoffmann meséiből), Dvořák (a címszereplő áriája a Ruszalkából), Mozart (a Gróf áriája a Figaro házasságából), Donizetti (Leonora áriája a kegyencnőből) és Massenet (Charlotte áriája a Wertherből): változatos hallgatnivaló volt, Alfredo Abbati zongorakíséretével. És mindenképp megbizonyosodhattunk arról: az éneklésnek vannak olyan követelményei, amelyeket bármely stílus keretei között hasznosíthatnak az előadók.

Fittler Katalin

Stéphanie D'Oustracn YouTube felvételeiből

[Orphée et Eurydice - Stéphanie d'Oustrac - J'ai perdu mon Eurydice](#) (7:41)

[Carmen \(Aix\) - Stéphanie d'Oustrac - La Habanera](#) (5:48)

[Carmen - Stéphanie d'Oustrac - La Séguedille, \(Lille 2010\)](#) (5:54)

[La Belle Hélène - Stéphanie d'Oustrac - Ce n'est qu'un rêve](#) (7:44)